

การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของแบบเรียนภาษาไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีน

**An Analysis of Cultural Contents of Thai Textbooks in
the People's Republic of China**

จวินไฉ หลี่ และ พัชรินทร์ บุรณะกร

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Juncai Li and Patcharin Buranakorn

Huachiew Chalermprakiet University, Thailand

Corresponding Author, Email : 584971404@qq.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยแต่ละชุด และจัดประเภทเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยจาก 4 สำนักพิมพ์ในสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 4 ชุด รวม 17 เล่ม ผลการวิจัยพบว่า ด้านลักษณะเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมแบบเรียนภาษาไทยทั้ง 4 ชุดครอบคลุมทั้งวัฒนธรรมเป้าหมาย (ไทย) วัฒนธรรมผู้เรียน (จีน) และวัฒนธรรมนานาชาติ เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยเป็นเนื้อหาหลักของแบบเรียนภาษาไทยทุกชุด เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยเพิ่มขึ้นตามลำดับเวลา แต่เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนกลับน้อยลง สำหรับประเภทเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมมี 6 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทย รวมทั้งผลผลิตทางวัตถุ 8 กลุ่ม วัฒนธรรมไทยเชิงแบบแผนปฏิบัติ 3 ระดับ วัฒนธรรมไทยด้านทรรศนะ 6 ประเภท วัฒนธรรมไทยด้านชุมชน 5 กลุ่ม วัฒนธรรมไทยด้านบุคคล 3 ประเภท และวัฒนธรรมไทยด้านภูมิศาสตร์ 2) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีน รวมทั้งวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม 7 ประเภท วัฒนธรรมจีนด้านการปฏิบัติ 3 ประเภท วัฒนธรรมจีนสมัยใหม่ 3 ประเภท และวัฒนธรรมจีนด้านภูมิศาสตร์ 3) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมนานาชาติ 2 ประเภทอันได้แก่ ภาษาและวรรณกรรมต่างประเทศ และเทศกาลต่างประเทศ 4) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่มีร่วมกัน 5 ประเภท 5) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่มีที่มาไม่แน่ชัด 2 เรื่อง 6) เนื้อหาวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบมีเพิ่มขึ้นในแบบเรียนภาษาไทยยุคหลัง

คำสำคัญ: การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรม; เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทย; เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีน; แบบเรียนภาษาไทย

Abstract

This research aimed to analyze and categorize cultural contents of four sets, seventeen volumes, of Thai textbooks published by four publishing houses in People's Republic of China. The results of findings were as follows: The studied textbooks cover targeted or Thai; learner or Chinese; and international cultures. Thai culture is the main content of the studied textbooks, and its subjects increase by chapters; while contents of Chinese culture decrease. For cultural contents of the texts studied, six areas are found, including 1) contents of Thai culture, sorted as eight groups of artifact; three levels of Thai traditional practices; six types of Thai cultural visions; five groups of Thai communities; three types of Thai cultural persons; and Thai cultural geography. 2) Contents of Chinese culture, sorted as seven types of traditional Chinese culture; three types of reforming Chinese culture; three types of modern Chinese culture; and Chinese cultural geography. 3) International cultures, sorted as two types including foreign language and literature; and foreign festivals. 4) Compound cultures, sorted as five types. 5) Unidentified culture, two issues are found. 6) Comparative cultures, increasingly added in Thai language textbooks lately published.

Keywords: Analysis of Cultural Contents; Contents of Thai Culture; Contents of Chinese Culture; Thai Language Textbook

บทนำ

หนังสือเรียนคือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้สำหรับการเรียน มีสาระตรงตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรอย่างถูกต้อง (ปราณี ปราบริปู, ปรัชญา ใจักดี, พรทิพย์ รักชาติ และจกมล เก็ดมะยูร, อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ, 2522: 2) ซึ่งหมายความว่า หนังสือเรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญของการศึกษา และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนในสถานศึกษา (ตรึงตา แหลมสมุทร, 2556: 4) เนื้อหาของหนังสือเรียนจะมีอิทธิพลมากต่อผู้เรียนโดยตรง ๆ การที่หนังสือเรียนมีเนื้อหาสาระถูกต้องครบถ้วน เหมาะสมกับความสามารถ และวัยของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น จะสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพบรรลุตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดที่หลักสูตรกำหนด (สมเชาว์ เนตรประเสริฐ, สุทิพย์ พูลสวัสดิ์ และนวลจันทร์ โพทา, 2544: 19)

หนังสือเรียนหรือแบบเรียนด้านภาษาไม่สามารถสอนภาษาอย่างโดดเดี่ยวได้ หากยังต้องมีวัฒนธรรมสอดแทรกอยู่ในเนื้อหา แม้กระทั่งบางครั้ง รัฐบาลยังตั้งใจจะกำหนดเนื้อหาด้านวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาต่างประเทศอีกด้วย ดังที่ Ministry of Education of the People's Republic of China, (2000: 2) กำหนดใน “ต้ากัง (มาตรฐานการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา)” ว่า การพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเป็นจุดประสงค์สำคัญในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ และใน “มาตรการการดูแลควบคุมหนังสือเรียนระดับอุดมศึกษา” ระบุว่า หนังสือเรียนระดับอุดมศึกษาต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของพรรค และประเทศชาติ มีลักษณะความเป็นชาติจีน สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการศึกษา และปลูกฝังค่านิยมอันถูกต้อง ที่มีต่อพรรคและประเทศชาติ สะท้อนความงดงาม

ของวัฒนธรรมที่มนุษย์สะสมไว้ และนวัตกรรมอันยอดเยี่ยม ปฏิบัติหน้าที่ในการผลิตคนที่มีคุณธรรม และมีความมั่นใจในวัฒนธรรมของตน (Ministry of Education of the People's Republic of China, 2019: 1-2) สรุปได้ว่า เนื้อหาของแบบเรียนมีบทบาทสำคัญมากในการหล่อหลอมกลมเกลียว “พลเมืองในอุดมคติ”

แบบเรียนภาษาไทยของการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบเรียนภาษาในฐานะภาษาต่างประเทศสำหรับผู้เรียนชาวจีน ก็ย่อมมีบทบาทเช่นเดียวกันกับหนังสือเรียนวิชาอื่น ๆ เนื้อหาของแบบเรียนภาษาไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีนจะมีผลต่อผู้เรียนโดยตรง ๆ โดยเฉพาะเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทย ผู้วิจัยในฐานะชาวจีนที่นำแบบเรียนภาษาไทยหลายชุดปรับใช้ในการเรียนการสอน จึงมีความสนใจมากที่จะวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของแบบเรียนภาษาไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อเข้าใจลักษณะเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของแบบเรียนแต่ละชุด และประเภเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยแต่ละชุด และจัดประเภทเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีน

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

แบบเรียนภาษาไทยที่มีอยู่ในสาธารณรัฐประชาชนจีนมากถึง 100 เล่ม ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเรียนภาษาไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากสำนักพิมพ์ดังต่อไปนี้

1) สำนักพิมพ์ระดับชาติอันดับ 1 ซึ่งเป็นสำนักพิมพ์ผ่านการประเมินคุณภาพจาก General Administration of Press and Publication (สำนักพิมพ์และสิ่งพิมพ์ทั่วไปแห่งสาธารณรัฐ-ประชาชนจีน) ได้แก่ Foreign Language Teaching and Research Press, Peking University Press และ Chongqing University Press

2) สำนักพิมพ์ที่มีชื่อเสียง และผลิตแบบเรียนภาษาไทยมากที่สุดในสาธารณรัฐประชาชนจีน คือ Guangdong World Book Inc.

ผู้วิจัยจะเรียงลำดับสำนักพิมพ์ตามเวลาผลิตแบบเรียนภาษาไทย ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนแบบเรียนภาษาไทยในแต่ละสำนักพิมพ์

ลำดับ	สำนักพิมพ์	จำนวน (เล่ม)
1	Peking University Press (ชุด PKU)	4
2	Foreign Language Teaching and Research Press (ชุด BFSU)	4
3	Chongqing University Press (ชุด YMU)	4
4	Guangdong World Book Inc. (ชุด GUFS)	5
รวม		17

กระบวนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก และมีวิธีวิจัยเชิงปริมาณเป็นตัวช่วย โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์แบบเรียนหรือหนังสือเรียน
- 2) รวบรวม และศึกษาแบบเรียนภาษาไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีน และกำหนดขอบเขตของการวิจัย
- 3) สร้างตารางเพื่อรวบรวมเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยแต่ละชุดโดยใช้แนวคิด

Moran (2009) และ Cortazzi & Jin (1999)

- 4) เปรียบเทียบลักษณะเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยของแต่ละชุด
- 5) วิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจากแบบเรียนภาษาไทย และจัดประเภทเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมใน

แบบเรียนภาษาไทยตามแนวคิดของ Moran (2009) และ Cortazzi & Jin (1999)

- 6) นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และอภิปรายผลการวิจัย

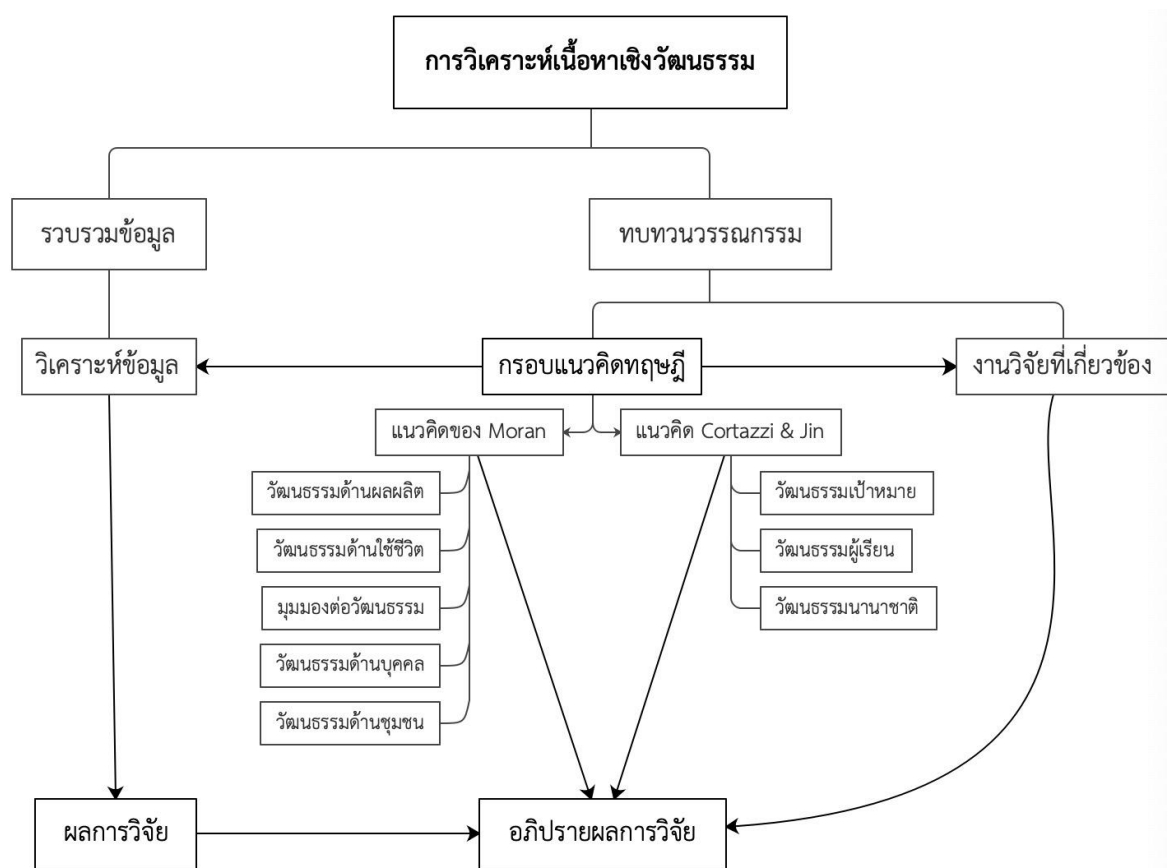
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เน้นวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของแบบเรียนภาษาไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีนจะอ้างอิง 2 แนวคิดทฤษฎีหลักดังนี้

- 1) ตามแนวคิดของ Moran (2009) ได้แบ่งเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนไว้ 5 ประเภทดังต่อไปนี้ ได้แก่ วัฒนธรรมด้านผลิตภัณฑ์ (Cultural Products) มิติด้านวิถีการดำเนินชีวิต (Cultural Practices) มิติด้านมุมมองต่อวัฒนธรรม (Cultural Perspectives) มิติด้านชุมชน (Cultural Communities) และวัฒนธรรมด้านบุคคล (Cultural Persons)

2) Cortazzi & Jin (1999) ได้แบ่งกลุ่มวัฒนธรรมออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ซึ่งประกอบด้วย ก) กลุ่มวัฒนธรรมเป้าหมาย (Target culture) คือกลุ่มประเทศใช้ภาษาเป้าหมายเป็นภาษาแม่ ข) วัฒนธรรมนานาชาติ (International culture) คือ วัฒนธรรมของกลุ่มประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาเป้าหมาย และภาษาผู้เรียนเป็นภาษาแม่ ค) วัฒนธรรมของผู้เรียน (Source culture) ซึ่งงานวิจัยนี้หมายถึงวัฒนธรรมจีน สำหรับเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่ไม่มีลักษณะเด่นชัด ผู้วิจัยจะจัดเป็นกลุ่มที่ 4 เนื้อหาเชิงที่มีความคล้ายคลึงกันมากในทุกประเทศ ผู้วิจัยจะจัดเป็นกลุ่มที่ 5 คือวัฒนธรรมที่มีร่วม สำหรับเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่มีการแลกเปลี่ยนและเปรียบเทียบในบทเรียนเดียวกัน ผู้วิจัยจะจัดเป็นกลุ่มที่ 6 คือวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ

ความสัมพันธ์ระหว่างสองแนวคิดนี้เห็นได้จากภาพกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ได้พบผล 2 ประการหลักดังนี้

1. ลักษณะของเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทย

บทอ่านต้นบทเรียนเป็นสาระหลักของบทเรียนแต่ละบทเรียน ซึ่งจะสอดคล้องกับชื่อเรื่องของบทเรียน ผู้วิจัยจึงจะพิสูจน์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจากบทอ่านต้นบทเรียนเป็นหลัก เมื่อเนื้อหาหลักจากบทอ่านเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเภทใดประเภทหนึ่งก็จะนับเป็น 1 บท ผู้วิจัยจะนำจำนวนบทของวัฒนธรรมประเภทต่างๆ คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ในแบบเรียนภาษาไทยแต่ละชุดเพื่อวิเคราะห์ลักษณะของเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของแบบเรียนภาษาไทยแต่ละชุดมีลักษณะดังนี้

1.1 ลักษณะของเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด PKU

ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด PKU จำนวน 50 บท แม้แบบเรียนภาษาไทยชุดนี้จะเป็นแบบเรียนภาษาไทยชุดแรกในประเทศไทย แต่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนน้อยมาก และล้วนเป็นเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านผลผลิต ส่วนมากจะเป็นเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมที่มีร่วมกัน แต่ในเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยยังไม่พบเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านบุคคล ยังได้พบเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมนานาชาติ 4 เรื่องอีกด้วย เช่น นิทานอีสป เนื่องจากจีนเปิดประเทศมาระยะหนึ่ง จึงทำให้ผู้สร้างแบบเรียนนำข้อมูลจากประเทศไทย และต่างประเทศได้ง่ายขึ้น

1.2 ลักษณะของเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด BFSU

บทเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด BFSU จำนวน 67 บท ไม่ว่าเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทย หรือ เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนล้วนได้ครอบคลุมวัฒนธรรมทั้ง 6 ประเภท แม้เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมที่มีร่วมกันยังเป็นเนื้อหาหลัก เนื้อหาด้านวัฒนธรรมไทยเน้นมารยาทไทยอย่างชัด แต่เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนมีเพิ่มมากขึ้น ด้วยเหตุที่ว่า แม้มีข้อมูลหลากหลายมากขึ้นก็จริง แต่ว่ามหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่ง (BFSU) เป็นสถาบันที่ผลิตนักการทูต และการล่ามในด้านการต่างประเทศ การเมือง เนื้อหาแบบเรียนภาษาไทย จึงเน้นเนื้อหาด้านวัฒนธรรมจีน และการเมืองจีน เช่น มหาบุรุษด้านการเมืองในประวัติศาสตร์จีน

1.3 ลักษณะของเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS

บทเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS จำนวน 80 บท เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมที่มีร่วมกันเป็นเนื้อหาหลัก วัฒนธรรมไทยเน้นในด้านผลผลิตและวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมที่มีร่วมกันนั้นเริ่มกลับมาสนใจปัญหาต่าง ๆ ที่มนุษย์มีร่วมกัน และเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมสมัยใหม่ เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมนานาชาติเพิ่มมากขึ้น

1.4 ลักษณะของเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด YMU

บทเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด YMU จำนวน 68 บท เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยมีมากที่สุด 34 (50%) เน้นวัฒนธรรมด้านผลผลิต และเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนมีน้อยสุด 3 บท (4.41%) ซึ่งมีแต่วัฒนธรรมจีนประเภทผลผลิต และส่วนมากเป็นวัฒนธรรมสมัยใหม่ ไม่พบเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมประเภทอื่น ๆ เนื่องจากผู้สร้างแบบเรียนพยายามสร้างเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนมากขึ้นในบทอ่านเสริม จึงทำให้บทเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนล้วน ๆ ค่อนข้างน้อย

1.5 เปรียบเทียบเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทย

แม้แบบเรียนภาษาไทยแบบครบวงจรทั้ง 4 ชุดได้สร้างขึ้นในยุคสมัยที่แตกต่างกัน แต่ยังเป็นแบบเรียนภาษาไทยแบบครบวงจรที่ใช้กันในปัจจุบัน ผู้วิจัยเปรียบเทียบเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยตามแหล่งที่มาของเนื้อหาแล้วพบข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทย 4 ชุด

เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมด้าน แหล่งที่มา	สัดส่วนบทเรียนในแบบเรียนภาษาไทย			
	PKU (1989)	BFSU (1992)	GUFS (2008)	YMU (2010)
วัฒนธรรมไทย	48.00%	46.27%	47.50%	50.00%
วัฒนธรรมจีน	8.00%	20.90%	13.75%	4.41%
วัฒนธรรมนานาชาติ	8.00%	2.99%	10.00%	5.88%
วัฒนธรรมที่มีร่วมกัน	28.00%	26.87%	25.00%	19.12%
วัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ	4.00%	2.99%	2.50%	20.59%
วัฒนธรรมที่มีที่มาไม่แน่ชัด	4.00%	0	1.25%	0

จากตารางข้างต้นสรุปว่า 1) แบบเรียนภาษาไทยทุกชุดในจีนครอบคลุมทั้งวัฒนธรรมเป้าหมาย (ไทย) วัฒนธรรมผู้เรียน (จีน) และวัฒนธรรมนานาชาติ ซึ่งหมายความว่า เนื้อหาของแบบเรียนภาษาไทยในจีนมีความหลากหลาย 2) แม้เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยจะเพิ่มขึ้นตามลำดับ และเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่มีร่วมกันจะน้อยลงตามลำดับเวลา แต่เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทย และเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่มีร่วมกันยังเป็นเนื้อหาหลักในแบบเรียนภาษาไทยทั้ง 4 ชุด 3) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาไทยยุคหลังจะมีน้อยลงตามลำดับ แต่เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมด้านการเปรียบเทียบได้เพิ่มมากขึ้น แสดงว่า แบบเรียนภาษาไทยได้สร้างความสัมพันธ์กันระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมจีนมากขึ้น 4) แม้เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมนานาชาติจะเป็นเนื้อหาประกอบส่วนน้อยในแบบเรียนภาษาไทย แต่ในแบบเรียนภาษาไทยทั้ง 4 ชุดล้วนมีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมนานาชาติประกอบอยู่ด้วย 5) มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่มีที่มาไม่แน่ชัดปรากฏในแบบเรียนภาษาไทย 2 ชุด

2. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทย

จากการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทย 4 ชุด พบผล 5 ประการหลักดังนี้

2.1 เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทย

ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยในแบบเรียนภาษาไทย 4 ชุดตามแนวคิดทฤษฎีของ Moran และ Cortazzi & Jin พบผลการวิจัยดังนี้

2.1.1 วัฒนธรรมไทยด้านผลผลิต

เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านผลผลิตที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทย 8 ประเภทอันได้แก่

1) สำนวนสุภาพและวรรณกรรม สำนวนไทยที่ผู้สร้างนิยมใช้เป็นเนื้อหาแบบเรียนส่วนมากจะเป็นสำนวนที่มีความหมายใกล้เคียงกับสำนวนจีน หรือใช้สำนวนจีนแปลได้โดยตรง บทเรียนที่สร้างจากวรรณกรรมไทยมี 46 บท และบทอ่านประกอบ 36 บท ผู้สร้างแบบเรียนแต่ละชุดต่างได้นำวรรณกรรมไทยประเภทต่าง ๆ สร้างเป็นเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมด้านผลผลิตในแบบเรียนภาษาไทยเพื่อพัฒนาความสามารถด้านวัฒนธรรมไทยตามลำดับคือ ระดับต้น จะใช้นิทานเด็กเพื่อสร้างความสนใจกับผู้เรียน ระดับกลางจะใช้นวนิยายไทยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน และความคิดความเห็นของผู้เรียน ระดับสูง จะปูความรู้วรรณกรรมไทยเพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงสุนทรียภาพ และอรรถรสของวรรณกรรม

2) สถาปัตยกรรมไทย แบบเรียนไม่เพียงแต่มีเนื้อหาแนะนำลักษณะของบ้านไทยแต่สมัยโบราณถึงปัจจุบัน หากยังได้แนะนำการตกแต่งบริเวณบ้านของชาวไทย และความแตกต่างของบ้านไทยระหว่างชาวเมืองกับคนชนบท

3) ศิลปะการแสดง เนื้อหาด้านศิลปะการแสดงมีการเพิ่มมากขึ้น และกว้างขวางขึ้นในแบบเรียนยุคภาษาไทยหลัง ๆ และได้สร้างเป็นบทเรียนเฉพาะขึ้น เช่น เพลงไทย มวยไทย

4) อาหารการกิน อาหารไทยและเครื่องเทศไทยที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยมากกว่า 100 อย่าง และศัพท์ด้านอาหารไทยปรากฏบ่อยครั้งในแบบเรียนภาษาไทยคือ “น้ำปลา” “กะปิ” ซึ่งเป็นเครื่องปรุงอาหารไทยที่ขาดไม่ได้ในชีวิตประจำวันของคนไทย

5) ภูมิปัญญาไทย มีเนื้อหาด้านภูมิปัญญาไทยในการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ และภูมิปัญญาในการตกทอดวัฒนธรรมไทยอันดีงามในสังคมสมัยใหม่ เช่น การแพทย์แผนไทย การใช้สมุนไพรดูแลสุขภาพด้วยวิธีต่าง ๆ

6) ผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร 26 ชนิดได้รับการสร้างเป็นเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมด้านผลผลิตในแบบเรียนภาษาไทย รวมทั้งผลไม้ และพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่เรียน ถั่วลิสง ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่ผู้สร้างนิยมนำมาสร้างเป็นเนื้อหาแบบเรียนภาษาไทย

7) โบราณสถานไทย เนื้อหาด้านโบราณสถานไทยในแบบเรียนภาษาไทยได้เพิ่มมากขึ้นตามเวลา เนื้อหาด้านโบราณสถานมีลักษณะ 4 ลักษณะ ได้แก่ การแนะนำประวัติศาสตร์ของสถานที่ เช่น กรุงเทพฯ เมืองเชียงใหม่ และเมืองภูเก็ต การแนะนำกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานที่ เช่น เขาวราช ศูนย์ศิลปาชีพ หอประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ การแนะนำลักษณะของสถานที่ เช่น มหาวิทยาลัยต่าง ๆ และการแนะนำข้อมูลโดยรวม เช่น พิพิธภัณฑ

8) งานหัตถกรรมและเทคโนโลยี แม้เนื้อหาด้านหัตถกรรมไทยที่ปรากฏในแบบเรียนไทยมีไม่มาก แต่วิธีการได้ครอบคลุมทั้งการจักสาน (หวด) การปั้นดินเผา (สังคโลก) การร้อย (พวงมาลัยมะลิ) การทอ (ผ้าฝ้าย) การประดับ (กระทง จัตุวงอาหาร) แกะสลัก การหล่อหลอม และงานกระดาษ (ร่ม) ยังมีการแนะนำวิธีการใช้ของผลิตภัณฑ์ทางเทคโนโลยีอย่างละเอียดในแบบเรียนภาษาไทยอีกด้วย

2.1.2 วัฒนธรรมไทยด้านแบบแผนปฏิบัติ

เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านแบบแผนปฏิบัติในแบบเรียนภาษาไทยมี 3 ระดับ ดังนี้

1) แบบแผนปฏิบัติระดับประเทศ แบบแผนปฏิบัติระดับประเทศประกอบด้วยกฎหมาย นโยบาย และกฎเกณฑ์ของสถาบันต่าง ๆ ผลการวิเคราะห์พบว่า ในแบบเรียนภาษาไทยยุคก่อนปี ค.ศ. 2000 ไม่ค่อยได้พบเนื้อหาด้านนโยบาย กฎหมายไทย เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เนื้อหาด้านนโยบายและกฎหมายไทยได้เพิ่มเข้ามาในแบบเรียนภาษาไทย โดยเฉพาะนโยบายต่างประเทศ และนโยบายการค้าไทย แม้กระทั่งในแบบเรียนภาษาไทยล่าสุด (YMU) ได้เพิ่มนโยบายด้านการศึกษา และระบบการปกครองไทยเข้าไปในเนื้อหา

2) แบบแผนปฏิบัติระดับสังคม หมายถึง แบบแผนที่กลุ่มคนในสังคมไทยยึดถือและสืบทอดกันมาแต่โบราณ ผู้วิจัยพบเนื้อหาด้านแบบแผนปฏิบัติระดับสังคม 4 ประเภทอันได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล (สงกรานต์ ลอยกระทง) ประเพณีทางศาสนา (ประเพณีงานบวช ทอดกฐิน) ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต (ประเพณีขึ้นบ้านใหม่ โกนจุก) และประเพณีอื่น ๆ (การไหว้ครู และรับปริญญาบัตร)

3) แบบแผนปฏิบัติส่วนบุคคล ไม่พบเนื้อหานี้ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยชุด PKU เนื้อหาด้านแบบแผนปฏิบัติส่วนบุคคลแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลักคือ เนื้อหาเชิงมารยาทไทยด้านกิริยา รวมทั้งท่าทางการทักทาย การยืน การนั่ง การเดิน การนอน การแต่งกาย การกิน และการรับส่งของ อีกประเภทหนึ่งคือมารยาททางวาจา เช่น การถ้อยคำในการทักทาย และได้ตอบ

2.1.3 วัฒนธรรมไทยด้านวรรณคดี

เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านวรรณคดีมี 6 หมวด ดังนี้

1) วรรณคดีที่มีต่อพระมหากษัตริย์ วรรณคดีของคนไทยที่มีต่อพระมหากษัตริย์ในเนื้อหาแบบเรียนภาษาไทยเป็นวรรณคดีเชิงบวก ยกย่องพระมหากษัตริย์ไทย วรรณคดีเช่นนี้จะแตกต่างกับหลาย ๆ ประเทศที่มีกษัตริย์อันเป็นประมุข เช่น พิธีพระราชทานปริญญาบัตร

2) ความเชื่อเรื่องผี มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับคนไทยเคารพ นั้บถือ ยำเกรงธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และผีคุ้มครองถิ่น เช่น เจ้าป่าเจ้าเขา

3) วรรณคดีที่มีต่อศาสนาพุทธ มีเนื้อหาที่แนะนำศาสนาพุทธสอดแทรกในบทอ่านประกอบของแบบเรียนภาษาไทยชุด PKU และแบบเรียนภาษาไทยชุด YMU ชาวไทยมีวรรณคดีเชิงบวกต่อพุทธศาสนา แม้กระทั่งยกย่อง และชื่นชมเป็นอย่างมาก

4) วรรณคดีที่มีต่อครู เนื้อหาด้านวรรณคดีที่มีต่อครูผ่านบทอ่านประกอบในแบบเรียนภาษาไทยชุด PKU ชุด GUFs และชุด YMU จากเนื้อหาบทเรียนสะท้อนให้เห็นว่า ในสายตาชาวไทย ครูเป็นผู้มีความรู้ สติปัญญา มีความอดทนสูง น่าเคารพนับถือ เป็นผู้ที่มีบุญคุณต่อประเทศชาติ

5) วรรณคดีที่มีต่อบ้านเมือง ชาวไทยมีความภูมิใจมากกับความอุดมสมบูรณ์ของบ้านเมือง เนื้อหาที่แสดงวรรณคดีของคนไทยที่มีต่อบ้านเมืองปรากฏในแบบเรียนทั้ง 4 ชุด เช่น บทที่ 14 ตอนหนึ่งในการให้สัมภาษณ์กับผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ในหนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม 4 ชุด PKU

6) ความเชื่อเกี่ยวกับสี แม้มีบทเรียนที่แนะนำความเชื่อเรื่องสีไม่มาก แต่มีการแนะนำอย่างละเอียดมาก คนไทยใช้สีในหลายลักษณะ ได้แก่ การใช้สีในการแสดงอารมณ์ ความรู้สึก ใช้สีประจำวันตามศาสนา ฮินดู ใช้สีในการแบ่งหมู่คณะ และใช้สีเป็นสัญลักษณ์องค์กร คนไทยมักจะเลือกใช้สีเป็นสีมงคลตามที่ต้องการ เช่น บทที่ 25 ภาษาไทยพื้นฐาน เล่ม 2 ชุด YMU

2.1.4 วัฒนธรรมไทยด้านชุมชน

เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านชุมชนพบ 5 กลุ่มในแบบเรียนภาษาไทยอันได้แก่ 1) ชนกลุ่มน้อย กลุ่มชาวมูเซอที่เอ้ออารีเผื่อแผ่ มีน้ำใจ (บทที่ 4 แม่เฒ่ามูเซอ ภาษาไทยพื้นฐาน เล่ม 4 ชุด YMU) 2) กลุ่มชนเสพยาเสพติด กลุ่มเยาวชน หรือกลุ่มนักเรียน และชาวเขา (ชายแดน) จะเป็นกำลังหลักในการแพร่ระบาด และการเสพยาเสพติด (บทที่ 8 ภาษาไทยชั้นสูง ชุด GUFs) 3) กลุ่มชนพลัดถิ่น ที่มีค่าแรงงานต่ำ ไม่มีอาชีพที่มั่นคง หรือต้องจากบ้านไปใช้แรงงานในเมืองเพื่อเลี้ยงครอบครัว แบบเรียนภาษาไทยชุด PKU และชุด GUFs ล้วนมีเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตคนกลุ่มนี้ 4) ชุมชนเมือง เนื้อหาที่เกี่ยวกับชุมชนเมืองส่วนมากสะท้อนให้เห็นปัญหาอันเกิดจากสังคมอุตสาหกรรม และผู้สร้างพยายามตัดเตือนให้ผู้เรียนใส่ใจปัญหาชุมชนเมืองของไทย เช่น สลัม รถติดในชุมชนเมือง 5) ชุมชนชนบทที่ขาดโอกาส ๆ แต่มีความผูกพันกับบ้านเกิดของตนเป็นอย่างมาก เช่น กลุ่มชาวอีสาน

2.1.5 วัฒนธรรมไทยด้านบุคคล

เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านบุคคลพบ 3 ประเภทดังนี้

1) นักประพันธ์วรรณกรรม ผู้วิจัยไม่พบเนื้อหาที่แนะนำ นักประพันธ์วรรณกรรมไทยในแบบเรียนภาษาไทยชุด PKU ชุด BFSU และชุด YMU แต่พบเนื้อหาแนะนำชีวิตประวัติ ประสบการณ์ในการเขียน สัต์การเขียน และผลงานในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFs นักประพันธ์จะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มอันได้แก่

นักประพันธ์ที่มีผลงานเกี่ยวกับจีน หรือชีวิตมีความสัมพันธ์กับจีน เช่น ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (ชูสีไทเฮา สามก๊ก ฉบับนายทุน โจโฉ นายกตลกดกล) หยก บุรพา (อยู่กับกัง) ยังมีนักประพันธ์ไทยผู้อื่นที่มีผลงานชิ้นเอกบ้าง เช่น สุนทรภู่ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (สังข์ทอง) สุวรรณิ์ สุขนธา (เขาชื่อกานต์ ลูกรัก) นอกจากนี้แล้ว ผู้วิจัยยังพบว่า นักประพันธ์ดังกล่าวมาจากทั้งภาคใต้ ภาคอีสาน ภาคเหนือ และภาคกลางอีกด้วย

2) บุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ แม้มีการกล่าวถึงบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ไม่น้อย ผ่านเนื้อหาส่วนต่าง ๆ ของแบบเรียนภาษาไทยทั้ง 4 ชุด เช่น สมเด็จพระนารายณ์ พระเจ้าตากสิน และ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล อดุลยเดช เป็นต้น แต่บุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ที่ได้แนะนำอย่างละเอียด มีเพียงผู้เดียว คือ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

3) ผู้มีชื่อเสียงในวงการอื่น ๆ นอกจากม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ผู้มีชื่อเสียงในหลาย ๆ วงการ แล้ว ผู้วิจัยยังได้พบคนเดียวในเนื้อหาแบบเรียนภาษาไทยชุด YMU คือ สมรักษ์ คำสิงห์ นักมวยในประวัติศาสตร์ไทย

2.1.6 เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านภูมิศาสตร์

แม้ดินฟ้าอากาศ ฤดูกาล ทรัพยากรล้วนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ แต่การกระจายของ ประชากร คมนาคม ชุมชนเมือง การเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมถือเป็นเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมทางภูมิศาสตร์ ผู้วิจัยพบว่า มีเนื้อหาที่แนะนำสภาพการกระจายของเกษตรกรรมไทย อุตสาหกรรมไทย และคมนาคมไทยปรากฏ ในแบบเรียนภาษาไทยชุด YMU และการกระจายของจังหวัดในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS

2.2 เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีน

จากการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาไทย 4 ชุด พบผล 4 ประการหลักดังนี้

2.2.1 วัฒนธรรมจีนดั้งเดิม

เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมมี 8 ประเภทดังนี้

1) ภาษาและวรรณกรรมจีน เนื้อหาที่เกี่ยวกับภาษาและวรรณกรรมจีนส่วนมากจะพบในแบบเรียนภาษาไทยชุด PKU และชุด BFSU เนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ประเภทอันได้แก่ หนึ่ง อักษรและสำนวนจีน มีการแนะนำวิวัฒนาการของอักษรจีน และที่มาของสำนวนจีนต่าง ๆ สอง นักวรรณคดีโบราณ นักวรรณคดีที่แนะนำในแบบเรียนนั้นครอบคลุมคนในหลาย ๆ ยุคสมัย ได้แก่ สมัยราชวงศ์ฮั่น สมัยจิ้นก็ก สมัยราชวงศ์ถัง สมัยราชวงศ์ซ่ง สมัยราชวงศ์หมิงและสมัยราชวงศ์ชิง สาม วรรณกรรม ส่วนมากจะเป็นนิทานเตือนใจ เช่น เรื่อง “อาจารย์ตงโก๊ะ” ซึ่งเป็นนิทานสมัยราชวงศ์หมิง

2) โบราณสถานจีน เนื้อหาที่เกี่ยวข้องโบราณสถานส่วนมากจะพบในแบบเรียนภาษาไทยชุด BFSU และชุด GUFS มี 6 ประเภท ได้แก่ โบราณสถานที่เกี่ยวกับบุคคลสำคัญ (ฉีฝู เมืองอนุสรณ์สถานขงจื้อ) โบราณสถานที่เกี่ยวกับศาสนา (ถ้าพระพุทธรูปประตุมังกร) โบราณสถานที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง (เป่ย์จิง พระราชวังหลวง) โบราณสถานที่เกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญ (เทียนอันเหมิง สะพานหลูโกวเฉียว) ซึ่งเป็นสถานที่

สำคัญในการต่อต้านศึกในประวัติศาสตร์ โบราณสถานที่เกี่ยวกับโบราณคดี (โจวโจวเตี้ยน) ซึ่งเป็นสถานที่ค้นพบกระดูกบรรพบุรุษมนุษย์ โบราณสถานที่เกี่ยวกับการค้า (เมืองกวางเจา)

3) ความเชื่อของคนจีน แม้มีเนื้อหาเพียง 1 บทเรียนในแบบเรียนภาษาไทยชุด BFSU ที่ได้แนะนำถึง ความเชื่อของคนจีน แต่แนะนำอย่างละเอียดมาก ผลการวิเคราะห์พบว่า ความเชื่อของคนจีนที่นำเสนอในแบบเรียนภาษาไทยมี 4 ประการอันได้แก่ หนึ่ง ความเชื่อในศาสนาพุทธที่มีความผสมผสานกลมกลืนกับศาสนาเต๋าและแนวคิดขงจื้อ ซึ่งมี 3 นิกายคือ นิกายมหายาน นิกายลัทธิเต๋าที่เผยแพร่ในหมู่ชนชาวทิเบต และมองโกเป็นส่วนใหญ่ ศาสนานิกายหินยาน เป็นที่นับถือศรัทธาในหมู่ชนชาวไต ชาวปูลัง เปิงหลง และชาวหว่าในมณฑลยูนนาน สอง ความเชื่อในศาสนาอิสลามได้เผยแพร่เข้ามาจากประเทศอาหรับ ผู้ที่นับถือมี 10 ชนชาติอันได้แก่ ชนชาติหุย อูยกูร์ คาซัค ทาทาร์ คีร์กีซ อุซเบก ตงเซียะ ซาลาร์ และเปาอัน สาม ความเชื่อในศาสนาคริสต์คนที่นับถือศาสนาคริสต์มีอยู่ 2 นิกายคือ นิกายโรมันคาทอลิก กับนิกายโปรเตสแตนต์ สี่ ความเชื่อในบรรพบุรุษสรุปคือ ความเชื่อของคนจีนทุกด้าน และศาสนาต่าง ๆ จากต่างประเทศล้วนสร้างบนพื้นฐานของแนวคิดขงจื้อและคำสอนของศาสนาเต๋า

4) ชนชาติกลุ่มน้อย ชนชาติกลุ่มน้อยที่นำเสนอในแบบเรียนภาษาไทยแม้มีไม่มาก เพียงได้พบเนื้อหาแนะนำในแบบเรียนภาษาไทยชุด BFSU เท่านั้น เนื้อหาที่เกี่ยวกับชนชาตินั้นไม่เพียงแต่ได้แนะนำความสัมพันธ์ระหว่างชนชาติกลุ่มน้อยกับชาวฮั่น หากยังได้แนะนำระบบการปกครอง นโยบายที่เกี่ยวข้องและความเชื่อต่าง ๆ ของชนชาติด้วย เช่น ชาวไต ชาวทิเบต

5) เหตุการณ์และบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ เนื้อหาด้านเหตุการณ์และบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ส่วนมากจะพบในแบบเรียนภาษาไทยชุด BFSU เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่พบในเนื้อหาแบบเรียนภาษาไทยมี 6 เหตุการณ์อันได้แก่ เหตุการณ์การเดินทางสู่ดินแดนตะวันตกเพื่อศึกษาศาสนาของพระอาจารย์ฟาเสียน (ฟาเหียน) พระถังซำจั๋ง และพระอาจารย์อี้จิง เหตุการณ์บุกเปิดเส้นทางสายไหม การรวมหกแคว้นเป็นหนึ่งเดียวของฉินซีฮ่องเต้ การสร้างชาติจีนใหม่ของเหมาเจ๋อตง และการโค่นล้มราชวงศ์ชิงของซุนยัตเซ็น ยังได้แนะนำผลงานอันยอดเยี่ยมของคนจีน 7 ชิ้น ได้แก่ ก้านสือซิงจิง (ตำราดาราศาสตร์) ที่ทำตารางที่ตั้งของดาวฤกษ์ที่เก่าแก่ที่สุดในโลก หุ่นเทียนอีสำหรับค้นคว้าปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ และเครื่องวัดแผ่นดินไหวของจางเหิง การคำนวณอัตราส่วนระหว่างความยาวของเส้นรอบวงกลมกับเส้นผ่าศูนย์กลางได้ 3.1415926-3.1415927 ของ จูชงจื่อ (คนแรกในโลก) หนังสือ “เมินซีปี้ถาน” ที่บันทึกวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโบราณ หวงตี้เน่ยจิง ที่เป็นตำราแพทยศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุด และ “เปิ่นเฉ่ากวงมู่” (บันทึกสมุนไพร และตำรายา)

6) อาหารการกินของจีน เนื้อหาด้านอาหารการกินของจีนส่วนมากสอดแทรกในบทเรียนของแบบเรียนภาษาไทยแต่ละชุด แบ่งออกเป็น 3 ประเภท หนึ่ง อาหารจีนดั้งเดิม เช่น ซาลาเปา (หมานโถว) เกี้ยว บะหมี่ล้วนเป็นอาหารจีนดั้งเดิมที่ทำจากแป้งสาลี และมีประวัตินานเกิน 2000 ปี สอง อาหารท้องถิ่น อาหารท้องถิ่นที่ปรากฏในเนื้อหานี้จะแตกต่างกันไปตามแบบเรียนแต่ละชุด แบบเรียนภาษาไทยชุด PKU มีอาหาร

แป้งมากกว่า แบบเรียนภาษาไทยชุด GUFs จะพบอาหารกวางตุ้ง เช่น หมูพะโล้ สำหรับแบบเรียนภาษาไทยชุด YMU จะเน้นอาหารยูนนาน เช่น ขนมจีน สาม ประเพณีด้านการกิน เช่น ประเพณีดื่มชาที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยชุด YMU

7) เทศกาลตามประเพณีจีน เทศกาลจีนที่พบมากที่สุดในแบบเรียนภาษาไทยทั้ง 4 ชุดคือ เทศกาลตรุษจีน โดยเฉพาะในแบบเรียนภาษาไทยชุด BFSU มีการแนะนำเทศกาลจีนอย่างละเอียดมาก ซึ่งรวมเวลา ประวัติความเป็นมา พิธีบวงสรวง กิจกรรม และความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวันตรุษจีน แต่สำหรับเทศกาลอื่น ๆ จะมีการแนะนำแบบคร่าว ๆ และมักจะสอดแทรกในบทเรียนเท่านั้น นอกจากนี้แล้ว ในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFs และชุด YMU ยังได้กล่าวถึง เทศกาลเซ็งเม้ง วันทวนอู่ วันไหว้พระจันทร์ วันสารทจีน เทศกาลหยวนเซียว เป็นต้น

8) วัฒนธรรมชื่อและนามสกุลชาวจีน ชาวจีนใช้ชื่อและนามสกุลมาแต่สังคระบบแม่เป็นใหญ่ เนื้อหาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมชื่อ และนามสกุลเพียงได้พบในแบบเรียนภาษาไทยชุด YMU เนื้อหาครอบคลุมทั้งประวัติความเป็นมา พัฒนาการ ความสัมพันธ์กับสังคม และบทบาทสำคัญในการใช้ชื่อและนามสกุลของชาวจีน

จากเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม 8 ประเภtdังกล่าวที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยทั้ง 4 ชุดสรุปได้ว่า 1) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมส่วนมากปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยชุด BFSU และเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมปรากฏน้อยมากในแบบเรียนภาษาไทยชุด PKU 2) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม 7 ประเภทมีลักษณะร่วมกันคือ เน้นการแนะนำประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมนั้น ๆ เป็นหลัก 3) เนื้อหาด้านวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมปรากฏน้อยลงในแบบเรียนภาษาไทยยุคหลัง ๆ แม้จะมีบ้างแต่ก็เป็นการสอดแทรกเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมบางอย่างในแบบเรียนภาษาไทย

2.2.2 วัฒนธรรมจีนปฎิวัติ

วัฒนธรรมปฎิวัติ หมายถึง วัฒนธรรมที่ชาวจีนตื่นและลุกขึ้นมาต่อสู้กับระบบสังคมเก่าภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีน และนำพาประชาชนจีนสร้างแก่นค่านิยมใหม่และระบบสังคมอันก้าวหน้าใหม่ ซึ่งรวมทั้งอุดมการณ์ทางการเมือง ระบบการปกครอง ยุทธศาสตร์ทางการเมือง กลไกทางการเมือง และแนวคิดทางการเมือง วัฒนธรรมปฎิวัติเป็นวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ชาวจีนอันเด่นชัด ผู้วิจัยพบเนื้อหาด้านวัฒนธรรมจีนปฎิวัติ 3 ประเภท ดังนี้

1) เหตุการณ์ของการปฎิวัติ เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการปฎิวัติส่วนมากปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยชุด BFSU รวม 6 เหตุการณ์ ได้แก่ เหตุการณ์หลู่โกวเฉียวเป็นเหตุการณ์สำคัญในการต่อต้านญี่ปุ่น เหตุการณ์ซินไฮ่ในการโค่นล้มการปกครองราชวงศ์ชิง สงครามปราบขุนศึกภาคเหนือ “ขบวนการ 4 พฤษภาคม” เหตุการณ์ปฎิวัติที่ดินเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้น้อยที่ดิน หรือไม่มีที่ดิน และสงครามปลดแอกทั่วประเทศ ล้วนเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ประชาชนจีนต่อสู้เพื่อประสบความสำเร็จการปฎิวัติประชาธิปไตยแผนใหม่

2) มหาบุรุษในการปฏิวัติ บุคคลที่มีอิทธิพลมากต่อการปฏิวัติชาวจีนปรากฏไม่น้อยในแบบเรียนภาษาไทย โดยเฉพาะแบบเรียนภาษาไทยชุด BFSU และแบบเรียนภาษาไทยชุด GUPS เช่น เหมาเจอตง ผู้นำพาประชาชนจีนประสบความสำเร็จจากการปฏิวัติประชาธิปไตยแผนใหม่ของจีน ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่มีความสามารถในด้านการทหาร การเมือง และการประพันธ์ และนักปฏิวัติอันแข็งแกร่งและมีวิสัยทัศน์ก้าวไกล ยังมีมหาบุรุษหลายท่าน ที่เป็นผู้นำประชาชนจีนขับไล่พวกลัทธิล่าเมืองขึ้นเช่นเหมาเจอตง เช่น ซุนยัตเซ็น บิดาแห่งการปฏิวัติจีน โจวเอินไหล จูเต๋อ นอกจากนี้ ยังมีหลูซัน ผู้รักชาติที่ใช้วรรณคดีเป็นอาวุธในการปลุกประชาชนจีนให้ได้นึกและตื่นตัวเพื่อต่อสู้ระบบสังคมเก่าและการรุกรานของชาวต่างชาติ

3) จิตวิญญาณของการปฏิบัติ มีเนื้อหาที่เน้นนำธงชาติ ตราแผ่นดิน และเพลงชาติจีนอย่างละเอียดมากในแบบเรียนภาษาไทยชุด BFSU ธงชาติ ตราแผ่นดิน และเพลงชาติจีน เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงจิตวิญญาณของการปฏิบัติ ธงชาติจีนสะท้อนจิตวิญญาณ ที่ชาวจีนฉิวเหลียงทุกคนชั้น (ชนชั้นกรรมกร ชนชั้นชาวนา ชนชั้นนายทุนน้อย และชนชั้นนายทุนชาติ) ยอมเสียสละเพื่อชาติและสามัคคีกันโดยอยู่ภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศจีน ตราแผ่นดินสะท้อนให้เห็นจิตวิญญาณของ “ขบวนการ 4 พฤษภาคม” ซึ่งขบวนการของประชาชนและนักศึกษาทั่วประเทศต่อต้านการรุกรานของจักรวรรดินิยม และการกดขี่ของชนชั้นศักดินา ถือเป็นจิตวิญญาณรักชาติของเยาวชนจีนในการแสวงหาประชาธิปไตย ความก้าวหน้า และใส่ใจบ้านเมือง เพลงชาติจีน “เพลงมาร์ชกองทัพแดง” สะท้อนให้เห็นพลังของสามัคคีของชาวจีนในการเผชิญวิกฤติปัญหาของประเทศชาติ มีจิตวิญญาณในการปฏิบัติตน กล้าหาญ อดทน ยอมเสียสละชีวิตกับประเทศชาติ และต้องตื่นสติตลอดเวลาเกี่ยวกับวิกฤติ

2.2.3 วัฒนธรรมจีนสมัยใหม่

มีเนื้อหาด้านวัฒนธรรมจีนสมัยใหม่ 3 ประเภทดังนี้

1) เทคโนโลยีทันสมัย มีเนื้อหาด้านเทคโนโลยีทันสมัยเพียงบทเดียวในแบบเรียนภาษาไทย
ชุด YMU คือ การแนะนำรถไฟความเร็วสูงของจีนในด้านประวัติ ผลกระทบ รถไฟความเร็วสูงของจีน ไม่เพียงแต่
จะเป็นผลงานเทคโนโลยีชั้นนำในจีน หากยังเป็นผลงานเทคโนโลยีชั้นนำในทั่วโลก

2) ระบบการปกครองใหม่ เนื้อหาด้านระบบการปกครองใหม่ส่วนมากปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5 ระบบการปกครองใหม่ที่พบมี 3 ระบบ ได้แก่ ระบบสภาผู้แทนประชาชน รวมทั้งสิทธิในการเลือกตั้ง และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง องค์กรตุลาการและระบบตุลาการของจีน และระบบการปกครองตนเองของชนชาติในแบบเรียนภาษาไทยชุด BFSU ไม่พบเนื้อหาด้านระบบการปกครองสมัยใหม่ในแบบเรียนภาษาไทยชุดอื่น ๆ

3) นโยบายใหม่ เนื้อหาด้านนโยบายใหม่ส่วนมากปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยต้นศตวรรษที่ 21 ซึ่งแบบเรียนภาษาไทยชุด YMU และชุด GUFs พบ 7 นโยบายใหม่ในแบบเรียนอันได้แก่ นโยบายพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานชนบทเพื่อตัดต้นตอของปัญหา ทั้งด้านระบบน้ำ คมนาคม การศึกษา การรักษาพยาบาลและการใช้ไฟฟ้า นโยบายการต่างประเทศ และนโยบายด้านการนับถือศาสนา (ชุด BFSU)

2.2.4 วัฒนธรรมจีนด้านภูมิศาสตร์

เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านภูมิศาสตร์เพียงได้ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยชุด BFSU มีการแนะนำสภาพประชากรของเมืองต่าง ๆ ในประเทศจีน การกระจายของชนชาติและผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ เช่น ชาวไทจะอาศัยอยู่ตอนใต้ของมณฑลยูนนาน ชาวปู้หลิงและจิงป้อมีที่อยู่ตามภูเขาของมณฑลยูนนาน ชาวจีนนับถือศาสนาอิสลามส่วนใหญ่อยู่อันเป็นกลุ่มก้อนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีน มีแต่ชนชาติหุยเท่านั้นที่กระจายกันไปอยู่ทั่วประเทศ

จากเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนทั้ง 4 ประเภทข้างต้นสรุปได้ว่า เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม และวัฒนธรรมปฏิบัติส่วนมากปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยชุด BFSU แต่เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนสมัยใหม่ส่วนมากปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยต้นศตวรรษที่ 21

2.3 เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมนานาชาติ

เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมนานาชาติมี 2 ประเภท ดังนี้

2.3.1 ภาษาและวรรณกรรมต่างประเทศ เนื้อหาด้านภาษาและวรรณกรรมต่างประเทศปรากฏในแบบเรียนภาษาไทย ชุด PKU ชุด YMU และชุด GUFs มี 5 ประเภท ได้แก่ 1) นิทานอีสป ซึ่งเป็นนิทานเรื่องเล่าเรื่องชาวกรีกโบราณ เช่น กระต่ายกับเต่า เก็บหัวใจไว้บนต้นไม้ กระต่ายตื่นตูม จระเข้กับลิง 2) เทพนิยายกริมม์ เช่น ซินเดอเรลลา สโนไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด 3) เทพนิยายแอนเดอร์สัน เช่น หนูน้อยผู้ขายไม้ขีดไฟ 4) นิทานประเทศทวีปเอเชีย เช่น “กระจกเจ้าปัญญา” จากอินโดนีเซีย “กากับหมาจิ้งจอก” จากอิหร่าน “ช้างเผือก” จากอินเดีย 5) การปรับภาษาอังกฤษในภาษาไทยผ่าน การทับศัพท์ การยืมปน การยืมแปล และการบัญญัติศัพท์ในแบบเรียนภาษาไทยชุด YMU

2.3.2 เทศกาลต่างประเทศ เนื้อหาเทศกาลต่างประเทศมีน้อยมาก มีแต่เนื้อหาที่เกี่ยวกับเทศกาลปีใหม่ และเทศกาลคริสต์มาสสอดแทรกในเนื้อหาบางแห่งของแบบเรียนภาษาไทย

2.4 เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่มีร่วมกัน

เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่มีร่วมกันมี 5 ประเภท ดังนี้

2.4.1 ปัญหาต่าง ๆ ของโลก แม้มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ปรากฏมากขึ้นในแบบเรียนภาษาไทยยุคหลัง ๆ (แบบเรียนภาษาไทยชุด GUFs และชุด YMU) ก็ตาม แต่ก็มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของโลกปรากฏมากขึ้นในแบบเรียนภาษาไทยเช่นเดียวกัน ปัญหาที่คนทั่วโลกมีส่วนร่วมที่พบใน

เนื้อหา เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ภาวะโลกร้อน โรคระบาด สึนามิ สลัม ยาเสพติด ไข้หวัด และไข้หวัดนกปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFs และชุด YMU ล้วนเป็นปัญหาที่มีต้นเหตุจากมนุษย์และมนุษย์ทุกคนต้องเผชิญกัน

2.4.2 เนื้อหาที่มีปฏิสัมพันธ์กัน เนื้อหาที่มีปฏิสัมพันธ์กันจะพบในแบบเรียนภาษาไทย 3 ชุด (ชุด BFSU ชุด GUFs และชุด YMU) เนื้อหาที่มีปฏิสัมพันธ์กันมี 4 กลุ่ม 1) การแนะนำเนื้อหาด้านความร่วมมือระหว่างสองฝ่าย หรือหลายฝ่าย เช่น แลกเปลี่ยนร่วมว่าด้วยการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน นโยบายการค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้ ความตกลงการขยายความร่วมมือทวิภาคีเศรษฐกิจและการค้า FTA ไทย-จีน และ GMS-EC 2) การจัดงานร่วมกัน เช่น งานเลี้ยงต้อนรับผู้นำทั้งสองประเทศ 3) การติดต่อสื่อสารกันระหว่างกัน เช่น การเยือนจีนของสมเด็จพระเทพฯ 4) การร่วมสร้างองค์กรต่าง ๆ เช่น องค์การการค้าโลก อาเซียน

2.4.3 วิถีชีวิตร่วมกัน เนื้อหาด้านวิถีชีวิตร่วมกันส่วนมากจะปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยชั้นพื้นฐานของแต่ละชุด เนื้อหาส่วนนี้มักนำเสนอผ่านบทสนทนา และเป็นเนื้อหาร่วมกันที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตของคนทั่วไป เช่น ครอบครัว วันเดือนปี เวลา การซื้อของ การถามทาง การพูดโทรศัพท์ โรคภัยไข้เจ็บ การรักษาพยาบาล การกีฬา ไปรษณีย์ คอมพิวเตอร์ การออกกำลังกาย การบันเทิง โดยสารรถ ตัวเลข โรงเรียน

2.4.4 ประมวลความรู้ในด้านต่าง ๆ เนื้อหาที่เกี่ยวกับประมวลความรู้ต่าง ๆ ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFs และชุด BFSU มีไม่น้อย เช่น ประมวลความรู้ด้านเศรษฐกิจ (สถาบันการเงิน แบงก์ชาติ ตลาดหลักทรัพย์ ระดมเงินออม ดุลการค้า สินค้าจำบัง) ประมวลความรู้ด้านการเงิน ยานอวกาศ และระบบสุริยะ วิวัฒนาการของมนุษย์ (โลกของเรา) ล้วนเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับประมวลความรู้เฉพาะด้าน

2.4.5 ค่านิยมที่มีร่วมกัน เนื้อหาที่นำเสนอค่านิยมที่มีร่วมกันส่วนมากปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFs เช่น ความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ค่าของชีวิต ล้วนเป็นค่านิยมที่มนุษย์ทุกคนควรจะต้องสังเกตเห็น

2.5 เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่ไม่มีที่มาแน่ชัด

ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่ไม่มีที่มาแน่ชัด ที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยชุด PKU มี 2 เรื่อง ได้แก่ 1) นิทานของนั้สรูติน อาวันธิ (“ช่วยเขียนให้” “มีทางแก้ทางเดียว” “ทางบนยอดไม้” “กระเป๋าคาวน้ำ” “กระต่ายออกลูก”) แม้นิทานของนั้สรูติน อาวันธิเผยแพร่ไปอยู่ทั่วโลก แต่ไม่มีผู้ใดบอกกล่าวอาวันธิจะเป็นคนมีตัวตนจริงในประวัติศาสตร์ หรือเพียงเป็นตัวละครในนิทานเรื่องเล่า เพียงแต่ทราบว่า เป็นตัวละครในนิทานเรื่องเล่าของแถบประเทศเอเชียกลาง แม้มีคนที่หลักฐานว่าศตวรรษที่ 16 นักเขียนตุรกีที่ชื่อว่า ลามิ (lami) ได้บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ของอาวันธินั้สรูตินไว้แล้วจัดเป็นรวมนิทาน “เรื่องข้าซัน” ไปตีพิมพ์ แต่นั้สรูติ อาวันธิยังมีอิทธิพลมากในกลุ่มชาวอุรในจีนเกียงประเทศจีน อิหร่าน อุซเบกิสถานอีกด้วยจนต่างคนต่างบอกว่า เป็นคนของประเทศที่ตนอยู่ 2) นิทานเรื่อง แหวนวิเศษ ที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยชุด PKU ก็ไม่มีที่มาแน่ชัด เนื่องจากหลาย ๆ ประเทศต่างก็มีนิทานที่เกี่ยวกับแหวนวิเศษ โดยเฉพาะประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป

2.6 เนื้อหาวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ

เนื้อหาวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบที่ปรากฏไม่น้อยในแบบเรียนภาษาไทยยุคหลัง ๆ โดยเฉพาะเนื้อหาวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบมีมากขึ้นเป็นพิเศษในแบบเรียนภาษาไทยชุด YMU เช่น การเปรียบเทียบวัฒนธรรมจีน และไทยในบทเรียนเดียวกัน (ฤดูกาล อาหาร เวลา การแพทย์ ศาสนา เครือญาติ)

เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยเป็นเนื้อหาหลักที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทย และมีความหลากหลายมาก รวมทั้งผลผลิตทางวัตถุ 8 กลุ่ม วัฒนธรรมไทยเชิงแบบแผนปฏิบัติ 3 ระดับ วัฒนธรรมไทยด้านทฤษฎี 6 ประเภท วัฒนธรรมไทยด้านชุมชน 5 กลุ่มชน วัฒนธรรมไทยด้านบุคคล 3 ประเภท และวัฒนธรรมด้านภูมิศาสตร์ เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยจะมีน้อยรองจากเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทย รวมทั้งวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม 7 ประเภท วัฒนธรรมจีนด้านการปฏิบัติ 3 ประเภท วัฒนธรรมจีนสมัยใหม่ 3 ประเภท และวัฒนธรรมจีนด้านภูมิศาสตร์ เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมนานาชาติที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ ภาษาและวรรณกรรมต่างประเทศ และเทศกาลต่างประเทศ เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่มีร่วมกันปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยนั้นมี 5 ประเภทอันได้แก่ ปัญหาต่าง ๆ ของโลก เนื้อหาที่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างหลายประเทศ วิถีชีวิตทั่วไป ประมวลความรู้ในด้านต่าง ๆ และค่านิยมบางอย่างที่มีร่วมกัน เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่มีที่มาไม่แน่ชัดมีน้อยมาก และเพียงได้ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยบางชุด สำหรับเนื้อหาวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบปรากฏเพิ่มมากขึ้นในแบบเรียนภาษาไทยยุคหลัง ๆ และมักได้รับการนำเสนอผ่านบทสนทนา

อภิปรายผลการวิจัย

แม้มีการวิจัยที่วิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของแบบเรียนภาษาต่างประเทศไม่น้อยในประเทศและต่างประเทศ เช่น ผลการวิจัยของ Yu Ling, He Ningxing and Li Daoxue, (2023: 66-67) พบว่า ช่วง 10 ปีที่ผ่านมา งานวิจัยที่ศึกษาเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษาในสาธารณรัฐประชาชนจีนพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะช่วง 2020-2022 เป็นช่วงเติบโต แต่ผู้วิจัยยังไม่พบงานวิจัยที่วิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของแบบเรียนภาษาไทย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ถือว่าเป็นงานวิจัยชิ้นแรกที่วิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของแบบเรียนภาษาไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีน ในขณะที่นักวิชาการจีนหลายคนกลับศึกษาเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาต่างประเทศและพบผลการวิจัยร่วมกันว่า เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนขาดหายไปจากแบบเรียนภาษาต่างประเทศปัจจุบัน (Su Yingying and Dong Xiyao, 2021: 81) และวัฒนธรรมประเทศเป้าหมายเป็นเนื้อหาหลักและวัฒนธรรมจีนเพียงเป็นเนื้อหาประกอบส่วนน้อย แม้มีการปรับปรุงแบบเรียนภาษาอังกฤษหลายครั้ง แต่อัตราเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลง (Liu Yanhong, Lawrence and Stephen, 2015: 87) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่ว่า เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนปรากฏน้อยลงตามลำดับในแบบเรียนภาษาไทยหลังปี ค.ศ. 2000 การวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยล่าสุด (ชุด YMU) มีความหลากหลายมาก

ประกอบด้วยวัฒนธรรมผู้เรียน (4.41%) วัฒนธรรมเป้าหมาย (50%) วัฒนธรรมนานาชาติ (5.88%) วัฒนธรรมที่มีร่วมกัน (19.12%) วัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ (20.59%) ซึ่งแตกต่างกับผลการวิจัยของ Jiao Zhirong, (2022: บทคัดย่อ) ที่แบ่งเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาอังกฤษที่ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 2019 ไว้เป็น 3 ประเภทอันได้แก่ วัฒนธรรมผู้เรียน (32%) วัฒนธรรมเป้าหมาย (29%) และวัฒนธรรมนานาชาติ (39%) เมื่อเปรียบเทียบกันจะเห็นว่า แบบเรียนภาษาไทยชุดล่าสุดในจีนมีเนื้อหาด้านวัฒนธรรมนานาชาติ และวัฒนธรรมผู้เรียนยังน้อยเกิน ซึ่งยังเป็นแบบเรียนภาษาไทยที่สร้างตามข้อกำหนดของ “ต้ากัง”(มาตรฐานการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษาปี ค.ศ.2000) และปรับปรุงไม่ทันตามมาตรการควบคุมดูแลหนังสือเรียนระดับอุดมศึกษา (Ministry of Education of the People’s Republic of China, 2019: 2) ที่กำหนดไว้ว่า หนังสือเรียนต้องมีลักษณะความเป็นชาติจีน และมีความมั่นใจในวัฒนธรรมของตน ผลการวิจัยครั้งนี้ถือเป็นแรงกระตุ้น หรือตัดเตือนผู้เชี่ยวชาญในวงการต้องให้ความสำคัญกับความสมดุลของเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของแต่ละประเทศที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทย โดยเฉพาะผู้สร้างแบบเรียนภาษาไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีน

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยมี 6 กลุ่มอันได้แก่วัฒนธรรมผู้เรียน วัฒนธรรมเป้าหมาย วัฒนธรรมนานาชาติ วัฒนธรรมที่มีร่วมกัน วัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ และวัฒนธรรมไม่แน่ชัด ซึ่งแตกต่างกับผลการวิจัยของ (Liu Yanhong et al., 2015: 88-89) ที่แบ่งเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาอังกฤษ 10 ชุด ออกเป็น 6 ชนิดอันได้แก่ วัฒนธรรมวงใน วัฒนธรรมวงนอก วัฒนธรรมวงขยาย วัฒนธรรมที่มีร่วม และวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ ที่แตกต่างอย่างชัดคือ เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่ไม่แน่ชัดในแบบเรียนภาษาไทยทั้ง 4 ชุดมีไม่เกิน 4% แต่เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมที่ไม่แน่ชัดในแบบเรียนภาษาอังกฤษบางชุดมีมากถึง 29.7% ซึ่งแสดงว่า ผู้สร้างแบบเรียนภาษาไทยมีความเข้มงวดเป็นอย่างมากในการสร้างเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทย อนึ่ง ผลการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแต่ละยุคสมัยมีความแตกต่างกันอย่างชัด แบบเรียนภาษาไทยยุคแรก (ชุด BFSU) เน้นเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนปฎิวัติเป็นหลัก แต่แบบเรียนภาษาไทยยุคหลัง (ชุด GUFS และชุด YMU) มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนสมัยใหม่มากขึ้น มีแต่เทคโนโลยีทันสมัย ระบบการปกครองใหม่ และนโยบายใหม่ ซึ่งแตกต่างกับผลงานวิจัยของ (Zhang Hong and Yu Rui, 2020: 43-44) ที่พบว่า เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนสมัยใหม่ในแบบเรียนภาษาไทย 4 ชุด (2014-2018) มี 14 รายการอันได้แก่ บุคคลชื่อดัง วิถีชีวิตปัจจุบัน ภาพลักษณ์ประเทศ การปฏิรูปด้านการศึกษา ภาพลักษณ์นครเมือง นโยบายและกฎหมาย เศรษฐกิจ การกีฬา การติดต่อกับต่างประเทศ รายการบันเทิง อวกาศ เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต คมนาคมและการขนส่ง และการดูแลสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้แสดงว่า เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนสมัยใหม่ที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยยังไม่หลากหลายและมากพอตามรัฐบาลจีนสนับสนุนไว้

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ 3 ประการดังนี้

- 1) ข้อเสนอแนะด้านวิชาการ เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถสะท้อนอุดมการณ์ของผู้ปกครองได้ การศึกษาค่านิยม หรืออุดมคติที่แฝงอยู่ในเนื้อหาของแบบเรียนที่เป็นสิ่งที่น่าสนใจ
- 2) ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย อัตราเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของแต่ละประเทศที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยขาดความสมดุลกัน และเนื้อหาส่วนมากไม่ทันสมัยตามนโยบายใหม่ องค์กรรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการอัปเดต หรือการปรับปรุงเนื้อหาแบบเรียนให้มากกว่าเดิม
- 3) ข้อเสนอแนะด้านปฏิบัติการ แบบเรียนแต่ละชุดต่างมีลักษณะเด่นของตน ผู้ใช้ควรปรับใช้เนื้อหาของแบบเรียนแต่ละชุดตามที่ต้องการ และปรับเนื้อหาบางส่วนให้ทันสมัยและน่าสนใจ

เอกสารอ้างอิง

- ตรึงตา แหลมสมุทร. (2556). *การสร้างหนังสือเรียนภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาชาวต่างชาติ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- ปราณี ปราบริปู, ปรัชญา ใจภักดี, พรทิพย์ รักชาติ และจงกล เกียรติมัย. (2560). แนวทางการสร้างหนังสือเรียน และหนังสืออ่านเพิ่มเติม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.* 10 (2), 346-363.
- สมเชาว์ เนตรประเสริฐ, สุทธิชัย พูลสวัสดิ์ และนวลจันทร์ โพทา. (2544). *การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Cortazzi, M. and L. Jin. (1999). Cultural mirrors: Materials and methods in the EFL classroom. *Culture in Second Language Teaching and Learning*, 1 (1), 196-219.
- Jiao, Z. (2022). *A Study on the Culture and Value Orientation of English Textbooks in Senior High School in the New Era ---- A Case Study of FLTRP Textbooks (2019 Versions)*. Master's Thesis. College: Liao Cheng University.
- Liu, Y., Lawrence, J. Z., & Stephen, M. (2015). A Study on Cultural Content in College English Textbooks Included in the National "Twelfth Five-Year Plan". *Foreign Language World*, 171 (6), 85-90.
- Ministry of Education of the People's Republic of China. (2000). *Guidelines on College English Teaching*. Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press.
- Ministry of Education of the People's Republic of China. (2019). *Regulation of Ordinary Colleges and Universities on the Administration of Teaching Materials*. Retrieved From Ministry of Education of the People's Republic of China website: http://www.moe.gov.cn/srcsite/A26/moe_714/202001/t20200107_414578.html
- Moran, P. R. (2009). *Teaching Culture: Perspectives in Practice*. Beijing: Foreign Language Teaching and Research Press.

- Su, Y. & Dong, X. (2021). Problems and Countermeasures in the Construction of Textbooks for Non-common Language Majors in Colleges and Universities in China. *Foreign Language Education in China*, 52 (4), 77-83.
- Yu, L., He, N., & Li, D. (2023). A Summary of the Research on Cultural Content in College English Textbooks of the Recent Decade: Based on CiteSpace Knowledge Map Analysis. *Theory and Practice of Contemporary Education*, 15 (2), 63-69.
- Zhang, H. & Yu, R. (2020). A Study of Cultural Presentation of College English Textbooks. *Foreign Language Education in China*, 5 (3), 42-48.